

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

Sivistysvaliokunta 9.11.2023

Tausta

- Opintotuen tavoitteena on opintojen aikaisen toimeentulon turvaaminen taloudellisen tuen tarpeessa oleville päätoimisille opiskelijoille. Opintojen aikana maksettava opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta. Opintorahaa saavalla alle 18-vuotiaan lapsen huoltajalla on oikeus opintorahan huoltajakorotukseen.
- Nykytasoinen opintoraha ja opintolainan valtiontakaus yhdessä yleisen asumistuen kanssa turvaavat opiskelijan minimikulutuksen.
- Hallitusohjelmaan sisältyvät opintorahan indeksitarkistusten jäädytys, asumistuen uudistus, opintorahan huoltajakorotuksen kehittämistarve sekä opintolainan ostovoiman heikkeneminen edellyttävät opintotukilakiin opiskelijan toimeentulon ja päätoimisen opiskelun edellytyksiä turvaavia muutoksia.

Keskeiset ehdotukset

- Opintorahan huoltajakorotukseen ehdotetaan tehtäväksi 30 euron tasokorotus, jolla parannettaisiin lasta huoltavien opiskelijoiden taloudellisia edellytyksiä päätoimiseen opiskeluun.
- Opintolainan valtiontakauksen määrää korotettaisiin 650 eurosta 850 euroon kuukaudessa Suomessa opiskelevalla ja 800 eurosta 1 000 euroon kuukaudessa ulkomailla opiskelevalla opiskelijalla. Alle 18-vuotiaiden opintolainan valtiontakauksen määrää korotettaisiin 300 eurosta 400 euroon.
- Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden opintolainan nostokertojen määrää lukukauden aikana lisättäisiin opintolainan riittävyysparantamiseksi ja opintolainan tarkoituksenmukaisen käytön edistämiseksi.

Esityksen tavoitteet

- Opintorahan huoltajakorotuksen korottamisen tavoitteena on vahvistaa lasta huoltavien opiskelijoiden taloudellisia edellytyksiä päätoimiseen opiskeluun.
- Opintolainan valtiontakauksen korottamisen tavoitteena on opiskelijoiden toimeentuloedellytysten ja päätoimisen opiskelun tukemisen turvaaminen. Tavoitteena on myös ehkäistä toimeentulotuen tarvetta niillä opiskelijoilla, joilla opintotuen nykyinen taso ei riitä turvaamaan opintojen aikaista toimeentuloa.
- Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden opintolainojen lukukausikohtaisen nostokertojen määrän lisäämisen tavoitteena on turvata nuorimpien opiskelijoiden opintolainan riittävyys paremmin koko lukukauden ja -vuoden ajalle. Tavoitteena on myös opintolainan väärinkäytösten ja toisen asteen opiskelijoiden tarpeettoman velkaantumisen ehkäiseminen.

Pääasialliset vaikutukset

- Opintorahan huoltajakorotuksen 30 euron tasokorotus lisäisi lasta huoltavan opiskelijan käyttövaroja ja parantaisi lasta huoltavan opiskelijan ostovoimaa sekä edellytyksiä opiskelun ja lapsen huoltajuuden yhdistämiseen. Huoltajakorotus olisi jatkossa 141,63 euroa kuukaudessa. Tällöin opintoraha olisi lasta huoltavalla opiskelijalla yhteensä 421,01 euroa kuukaudessa.
- Opintorahan huoltajakorotuksen korottaminen 30 eurolla lisäisi valtion opintotukimenoja vuositasolla arviolta 5 miljoonaa euroa. Huoltajakorotuksen saa vuosittain noin 26 000 opiskelijaa.
- Opintotukea saa vuosittain säännöllisesti noin 244 000 opiskelijaa ja opintolainaa käyttää noin 2/3 korkeakoulututkinnon suorittaneista ja hieman yli 40 prosenttia ammatillisen tutkinnon suorittaneista opintotuen saajista. Opintolainan valtiontakauksen enimmäismäärän korottaminen 200 eurolla lisäisi nykytilaan verrattuna esim. kotimaassa opiskelevan täysi-ikäisen opintolainansaajan käyttövaroja noin 20 %, ja ulkomailla opiskelevan opintolainansaajan käyttövaroja noin 15 %.

- Opintolainan valtiontakauksen korottaminen parantaisi opintolainan ostovoimaa sekä korvaisi myös osaltaan etuuksien indeksitarkistusten määräaikaisen jäädytyksen ja asumistukiuudistuksen aiheuttaman tuen määrän pienenemistä. Lisäksi opintolainan valtiontakauksen korottaminen voisi vähentää opiskelijoiden tarvetta toimeentulotukeen.
- Valtiontakauksen enimmäismäärän korottaminen lisäisi opintotuen lainapainotteisuutta ja todennäköisesti pidemmällä aikavälillä myös opiskelijoiden lainamääriä. Opintolainan käyttöön vaikuttaa muun muassa korkotasoa ja työllisyystilanne, minkä vuoksi opintolainan valtiontakauksen enimmäismäärän korottamisen vaikutusta opiskelijoiden lainamääriin on vaikeaa tarkkaan ennustaa. Ehdotetun muutoksen vaikutusta tulee kuitenkin seurata ja arvioida.
- Opintolainan valtiontakauksen määrän nostaminen ei lisää valtion opintotukimenoja lyhyellä aikavälillä. Pidemmällä aikavälillä lainamäärien kasvu voi kuitenkin lisätä valtion takausvastuun menoja. Takausvastuun menojen määrään vaikuttaa muun muassa se, kuinka paljon lainamäärät kasvavat. Lainan käyttöön vaikuttavat puolestaan vaikeasti ennustettavat tekijät, kuten korkotasoa ja työllisyystilanne.

Esityksen valmistelua koskevat asiakirjat ja lausunnot löytyvät opetus- ja kulttuuriministeriön internetsivulta:

<https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM026:00/2023>